

KDYŽ NIC NEVÍŠ, NEMŮŽEŠ NIC PROZRADIT

Vladimír Hradec (*1931)

„Komunistický prezident Klement Gottwald osobně podepisoval rozsudky smrti nad nevinnými lidmi. V době, kdy se bratři Mašínové a spol. pustili do odboje, skončily už v kriminálech tisíce dalších nevinných [...]. Komunisté byli násilníci – a násilník nerozumí ničemu jinému než násilí. Buď jste kolaborant a lezete mu do zadku – nebo se ozvete a něco proti němu uděláte,“ říká důchodce a hudebník Vladimír Hradec, před lety člen protikomunistické odbojové skupiny kolem bratří Mašínů a posléze politický vězeň.

Narodil se 30. května 1931 v Poděbradech, kde také vyrůstal se starším bratrem Jiřím. Jejich otec, bývalý legionář, učil na zemědělské škole, maminka zůstávala v domácnosti. Za nacistické okupace začal Vladimír Hradec studovat na gymnáziu, zajímal se o techniku a hudbu, hrál na housle a na klavír. Když v květnu 1945 dorazila do Poděbrad Rudá armáda, dostal se poprvé ke zbraním: *„Všichni jsme ty sovětské vojáky náramně vítali, já samozřejmě také. Ve městě měli sídlo, a když jsme tam s kamarády přišli, viděli jsme, že mají pod autem hozené německé samopaly [...].“* Kluci zbraně sebrali a nenápadně je propašovali přes blízkou zeď: *„Byli jsme pak ozbrojeni a měli jsme strašnou radost, že jsme taky vojáci. Potom jsme chodili střílet za město, dokud nedošly náboje [...]. Byla to taková klukovská vášeň. Mě navíc strašně bavily technické věci, z paměti jsem uměl plánky, návody a náčrtky, věděl jsem, jak se která zbraň rozebírá a skládá [...].“*

Po osvobození Československa byl Vladimír Hradec skaut a muzikant, naučil se na kytaru a na saxofon, začal hrát v kapele. Politika ho zajímala už kolem voleb v roce 1946, již ne zcela svobodných, v nichž zvítězila Komunistická strana Československa. Potom se prý i školní mládež začala dělit na komunisty a na ty ostatní: *„Bylo patrné, že už se společnost začíná rozdělovat, už se poukazovalo na to, že někdo je syn sedláka, jiný syn kapitalisty [...]. Zatím to nemělo takové následky, jako po únoru, že by někoho třeba vyhazovali ze školy [...].“* Hradec si také vzpomíná, že v letech 1945–1946 s nelibostí sledoval, jak poděbradští členové komunistické strany odjížděli po vyhnání Němců „obnovovat pohraničí“, a jak se jich většina brzy vrátila: *„Odjeli s kufrem a vrátili se s nákladním autem. Takže bylo vidět, že tam nejeli z důvodu vlasteneckého. Potom to byli neuvěřitelně velcí komunisté.“*

Když přišel únor 1948, měl už Vladimír Hradec ohledně povahy komunistické politiky jasno a nebyl překvapený tím, že KSČ porušuje jeden předpřevratový slib za druhým: *„Už nevím, který den převratu to byl, ale ráno jsme šli do školy a potkávali jsme milicionáře,*

kteří byli zjevně předem připraveni. Měli pušky, byli secvičení, bylo nám jasné, že museli být nachystaní. Ve škole ihned začalo rozdělování studentů ‚natvrdo‘ [...] a pak zatýkání, znárodňování majetků, člověk byl svědkem všemožných perzekucí.“

To, co Gottwaldův totalitní státní aparát prováděl lidem, sledoval Vladimír Hradec s krajní nechtutí. Stejně jako tisíce dalších věřil, že vláda KSČ dlouho nevydrží a dojde k povstání a k obnově demokratických poměrů. V tom se shodoval s přáteli, které znal z dětství a z dospívání. Patřili k nim bratři Ctirad (1930–2011) a Josef (1932) Mašínovi, synové legendárního protinacistického odbojáře, armádního důstojníka Josefa Mašína, jehož Němci popravili v roce 1942. A patřil k nim i Hradcův soused Zbyněk Janata (1932–1955). Když se do roku 1951 v zemi nic nezměnilo, a teror naopak narůstal, bratři Mašínové se rozhodli, že se pustí po otcově vzoru do odboje. Pomáhal jim jejich strýc Ctibor Novák (1902–1955) a přátelé Milan Paumer (1931–2010), zmíněný Janata, Václav Švéda (1921–1955) a také Vladimír Hradec.

Skupina provedla několik odbojových akcí. V září 1951 přepadli její členové dvě stanice Sboru národní bezpečnosti, aby si opatřili zbraně, jichž měli nedostatek, přitom však zabili dva policisty. V srpnu 1952 Josef Mašín a Václav Švéda přepadli automobil, který vezl výplaty. Chtěli si tak opatřit peníze na odboj, ovšem při této akci zemřel ve rvačce ozbrojený pokladník. Plánovali i další činy, ale z různých důvodů je neprovedli, mimo jiné proto, že se Ctirad Mašín ocitl na krátký čas kvůli politice ve vězení a měli čím dál větší pocit, že sami proti komunistickému aparátu mnoho nezможou. Byli v nelehké situaci, stále očekávané povstání nepřicházelo, navíc byli velice mladí, kolem dvaceti let.

Vladimír Hradec se výše popsaných akcí přímo nezúčastnil, staral se především o zbraně a vytvářel přátelům zázemí, někdy se o něm mluví jako o „zbrojírni“ skupiny. Ctirad Mašín se na něj obrátil začátkem 50. let s žádostí o pomoc, Vladimír pak ukrýval v domě a na rodinném pozemku samopaly, pistole a jiné zbraně. Později se také podílel na krádeži výbušnin (měly posloužit k útoku na vlak, který vozil do Sovětského svazu uran, dolovaný československými politickými vězni) a pomáhal vyrábět zápalná zařízení (Ctirad je použil v roce 1953, kdy členové skupiny zapálili několik stohů, aby tak narušili nucenou kolektivizaci). Hradec o odbojových aktivitách nevěděl podrobnosti, Ctirad mu prý řekl: *„Když nic nevíš, nikomu nemůžeš nic povědět – to bylo pravidlo mého otce, tak se na nic neptej.“ – No, tak jsem to přijal a na nic jsem se neptal.“*

V říjnu 1953 se bratři Mašínové rozhodli, že uprchnou na Západ a budou proti komunismu bojovat v řadách americké armády. Věřili, že je na spadnutí mezinárodní konflikt mezi sovětským blokem a USA. Na cestu za železnou oponu se tehdy vydalo pět členů skupiny. Po dramatickém útěku a boji s obrovskou přesilou východoněmeckých vojáků a policistů se Ctirad a Josef Mašínovi spolu s Milanem Paumerem dostali do amerického sektoru Berlína a pak skutečně vstoupili do US Army. Zbyněk Janata a Václav

Švéda byli zatčeni. Vladimír Hradec, tehdy student chemie na vysoké škole v Praze, se útěku nezúčastnil: „*Pomohl jsem jim pouze připravit nějaké věci. A jediné, co mi řekli, bylo, že půjdou přes východní Německo [...]. Ctirad, Josef a Milan Paumer byli trénovaní, já bych tu těžkou cestu nedokázal absolvovat. Janata a Švéda trénovaní nebyli – a taky to s nimi špatně dopadlo.*“

O zatčení Švédy a Janaty se Vladimír Hradec dozvěděl ze zahraničního rozhlasového vysílání – tušil, že si pro něj Státní bezpečnost brzy přijde, na základě různých podezření totiž nabyt přesvědčení, že je dlouhodobě sledován. Komunističtí tajní ho sebrali na tramvajové zastávce v Praze na Letné 25. listopadu 1953 a ve stejné době odvedli do vazby také jeho bratra a rodiče. Hradec při výsleších nebyl fyzicky mučen, ale kupříkladu týrán tím, že nesměl spát: „*Po výslechu mě vždycky strčili do cely, dali na kobku, za dveřmi seděl někdo, kdo měl za úkol zajistit, abych neusnul. Musel jsem chodit, a přestávka v chození po cele během dne znamenala hlasité kopnutí do dveří a příkaz ‚Chodit!‘ [...] Po týdnu či čtrnácti dnech pak ‚kudy chodíte, tudy spíte‘.*“ Vyčerpaný a dezorientovaný vězeň kladl menší odpor, vyšetřovatele prý zajímala „jména, jména, jména“. A Vladimír Hradec říká, že se tehdy ukázal význam výše zmiňovaného pravidla Ctirada Mašína – o vlastní činnosti a plánech skupiny nic nevěděl, nemohl tedy nic prozradit. Na konci vyšetřování mu byl předložen „scénář“ k výpovědi před soudem, který se musel naučit zpaměti. Zkušený spoluvězeň ho varoval, že na „scénáři“ nesmí změnit ani slovo. Koncem ledna 1955 byl Vladimír Hradec odsouzen ve vykonstruovaném soudním procesu se skupinou „Ctibor Novák a spol.“ za velezradu, vojenskou špionáž a rozkrádání národního majetku k dvaadvaceti letům odnětí svobody: „*Soud, to bylo divadelní představení. Dva lidé tam opravdu mluvili zbytečnosti mimo předem stanovený program a myslím, že jim to dost uškodilo.*“ Hradcovi rodiče dostali osmnáct let, bratr šestnáct let vězení (jen za to, že Vladimíra neudali) a padlo také několik rozsudků smrti (Novák, Švéda, Janata, popraveni 2. května 1955).

Vladimíra Hradce komunistický aparát dlouhé roky věznil na Praze na Pankráci, v Leopoldově, v uranových lágrech Nikolaj a Rovnost a v Plzni-Borech. Jeho rodiče se dostali na svobodu díky amnestii roku 1960 a otec se ještě téhož roku vypravil za Vladimírem na návštěvu, ale cestou zemřel na selhání srdce. Bratr Jiří vyšel z kriminálu v roce 1962, Vladimír o dva roky později. Kriminál opouštěl jako de facto vyučený horník, ale naučil se i jiné profese, byl nedostudovaný chemik, ale nemohl najít zaměstnání – politického vězně s takovou minulostí nechtěli nikde přijmout. Jeho bývalý spoluvězeň dělal v té době technologa v podniku Spolana Neratovice a dal mu radu: „*Řekl mi: ‚Neboj se prokurátorů a požádej je, aby ti dali potvrzení, že můžeš dělat v chemickém průmyslu.‘ Tak jsem se na prokuraturu vydal a skutečně jsem dostal papír, že prokuratura nemá námitek proti tomu, abych dělal v dělnické profesi v chemickém průmyslu.*“ Poté pracoval ve Spolaně a vzpomíná, že ho spolupracovníci jakožto někdejšího člena skupiny bratří

Mašínů zpočátku považovali za „zvláštní úkaz“: „*Technici si mě jeden po druhém chodili prohlížet.*“

Až do konce komunismu žil Vladimír Hradec jako „státně nespolehlivý“ občan, držel se raději stranou, po letech kriminálu se snažil nepřitáhnout k sobě pozornost. S přáteli Mašínovými a Milanem Paumerem se potkal až po roce 1989. O činnosti odbojové skupiny nemá dodnes pochybnost – a časté výroky, podle nichž byli Mašínové a spol. „obyčejní vrazi“ považuje za absurdní. Skuteční vrazi byli podle něj komunisté. Dnes je v důchodu a hrává na varhany v kostelích.

Autor textu Adam Drda